

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان چاپ: ۱۴۰۰/۵/۲۲

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

واکاوی اثرات یادگیری مرکب بر رشد تحصیلی

مهدی منافی^۱، ولی محمدی فر^۲، علی قهرمان نیا مغانلو^۳، میکائیل خاکپور^۴

۱- کارشناسی ارشد برنامه ریزی آموزشی دانشگاه تبریز

۲- آموزگار ابتدایی اداره آموزش و پرورش منطقه دیشموک

۳- کارشناسی الهیات و معارف اسلامی دانشگاه پیام نور اردبیل

۴- کارشناسی الهیات و معارف اسلامی دانشگاه پیام نور نقده

Mahdimanafi45@gmail.com

چکیده

آموزش ترکیبی مزایای زیادی را برای فراگیران به همراه دارد که در ادامه این مزایا را با هم بررسی می‌کنیم. آموزش ترکیبی یادگیرنده محور است که سبب می‌شود نظارت و کنترل بیشتری برای یادگیرنده فراهم کند. آموزش ترکیبی با ایجاد انعطاف‌پذیری آموزشی به فراگیران کمک می‌کند که به تمام منابع آموزشی دسترسی داشته باشند. در دسترس بودن تمام منابع و ابزارهای آنلاین به فراگیران کمک می‌کند تا علاوه بر تقویت در آموزش و یادگیری، اثربخشی آموزش نیز برای آنها محقق شود. به دلیل تأثیر قابل توجه زبان بدن، لحن صدا، حالات چهره و تماس چشمی در ارتباطات، عنصر چهره به چهره نباید جایگزین شود. این دو محیط آموزشی یعنی آموزش الکترونیکی و یادگیری حضوری می‌توانند مکمل یکدیگر برای کاربرد آموزشی باشند. این مقاله کاربرد موفقیت آمیز یادگیری ترکیبی را در آموزش از راه دور به ویژه از نظر تجربه یادگیری دانش آموزان، تعامل دانش آموز و دانشجو و تعامل دانش آموز و مربی ارائه کرده است. رویکرد یادگیری ترکیبی احتمالاً به عنوان مدل آموزشی غالب در آینده ظاهر خواهد شد. در این پژوهش به بررسی اثرات یادگیری ترکیبی بر رشد تحصیلی پرداخته ایم.

واژگان کلیدی: یادگیری مرکب، آموزش از راه دور، یادگیری تلفیقی، آموزش و پرورش

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۱. مقدمه

"ما در جهانی در حال تغییر زندگی می کنیم." در طول دهه های گذشته، دنیای آموزش به دلیل انقلاب سریع و سریع در فناوری های رایانه و اینترنت تغییر کرده است که به گفته ستی (۲۰۰۸) "یافته های جدید با سرعتی خیره کننده ایجاد می شوند و تثبیت می شوند" (ص ۲۹). این امر آموزش و یادگیری را به ویژه آموزش از راه دور متحول کرده است. ورود شبکه جهانی وب (WWW) تقاضا برای آموزش از راه دور را افزایش داده است و در نتیجه مفاهیمی مانند یادگیری آنلاین یا آموزش الکترونیکی ظهور کرده است. سیستم یادگیری آنلاین تا حد زیادی در آموزش عالی مورد استفاده قرار گرفته است و مطالعات زیادی برای کشف نقاط قوت و ضعف آن انجام شده است (وانگ ۲۰۱۰).

از آنجایی که محیط های آموزش الکترونیکی دارای معایبی از جمله ممانعت از فرآیند اجتماعی شدن افراد است که منجر به عدم ارتباط چهره به چهره می شود. یک محیط جدید ظاهر شده است. این محیط جدید آموزش الکترونیکی و محیط های یادگیری کلاسیک را ترکیب می کند. به آن یادگیری ترکیبی، ترکیبی یا ترکیبی گفته می شود. هدف اصلی آموزش ترکیبی، رفع اشکالات آموزش آنلاین خالص بود. از آنجایی که یادگیری الکترونیکی خالص یا یادگیری سنتی دارای نقاط ضعف و قوت هستند، بهتر است نقاط قوت هر دو محیط یادگیری را با هم ترکیب کنیم تا روش جدیدی از ارائه به نام یادگیری ترکیبی ایجاد شود (ازیزان ۲۰۱۰) با توجه به آن، استفاده از آموزش ترکیبی به سرعت افزایش یافته است زیرا مربیان معتقدند که روش های ارائه متنوع می تواند رضایت دانش آموزان را از تجربه یادگیری و همچنین نتایج یادگیری آنها افزایش دهد (لیم و موریس ۲۰۰۹).

ارتباط و تعامل از مهمترین ویژگی آموزش های ترکیبی به حساب می آید. چون فراگیران بعد از اتمام کلاس های آموزشی می توانند با کمک ابزارهای ارتباطی بر روی بستر وب با مدرس و دیگر فراگیران در ارتباط باشند. آموزش ترکیبی این امکان را فراهم می کند که تمام محدودیت ها برای آموزش از میان برداشته شود و در نهایت صرفه جویی در زمان و هزینه های فراگیران شکل می گیرد. ارزیابی و دریافت بازخورد آسان تر، یکی دیگر از مزایای است که آموزش ترکیبی به دنبال دارد (وانگ ۲۰۱۰).

چون در هر لحظه با رصد کردن فعالیت کاربران و دریافت گزارش گیری های متنوع این مهم تحقق می یابد. محتوای الکترونیکی یکی از ارکان آموزش ترکیبی محسوب می شود. در صورتی که محتواهای الکترونیکی با توجه به گروه مخاطبان طراحی و تولید شده باشد، انگیزه و اشتیاق بیشتری را برای فراگیران به ارمغان می آورد. آموزش های سنتی و حضوری برای فراگیران بسیار محدودکننده است اما آموزش های ترکیبی با در اختیار قرار دادن امکانات بیشتر بستری را فراهم می کند تا فراگیران راحت تر به کسب دانش بپردازند. آموزش ترکیبی در دنیای کنونی، کمک بزرگی به مدرس و فراگیر کرده است تا آنها بتوانند از حداکثر ظرفیت موجود در دنیای یادگیری بهره ببرند و بدون هیچ محدودیتی و با استفاده از بالاترین ابزار و امکانات به کسب دانش بپردازند. بخش زیر بررسی های گسترده ای از ادبیات مرتبط در مورد یادگیری آنلاین و ترکیبی ارائه می دهد. تفاسیر مختلف برای اصطلاح "آموزش ترکیبی" و سودمندی و اثربخشی آن بیشتر مورد بحث قرار می گیرد. (وانگ ۲۰۱۰)

۲. مدل های یادگیری ترکیبی

اصطلاح یادگیری ترکیبی برای توصیف راه حلی استفاده می شود که چندین روش مختلف ارائه را ترکیب می کند. مانند نرم افزار های همکاری، دوره های مبتنی بر وب، EPSS و شیوه های مدیریت دانش. (والیاتان ۲۰۰۲)

یادگیری ترکیبی همچنین برای توصیف یادگیری استفاده می شود که فعالیت های مختلف مبتنی بر رویداد را ترکیب می کند، از جمله کلاس های حضوری، آموزش الکترونیکی زنده و یادگیری خودگام. متأسفانه هیچ فرمول واحدی برای آن وجود ندارد

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

یادگیری را تضمین می کند، اما در اینجا دستورالعمل هایی از NIIT در مورد نحوه سفارش فعالیت های یادگیری شما وجود دارد. NIIT یادگیری ترکیبی را به سه مدل دسته بندی می کند:

- یادگیری مهارت محور، که ترکیبی از یادگیری خود گام با حمایت مربی یا تسهیل کننده برای توسعه دانش و مهارت های خاص

- یادگیری نگرش محور، که رویدادهای مختلف و رسانه های ارائه را برای ایجاد رفتارهای خاص ترکیب می کند
- یادگیری شایستگی محور، که ابزارهای پشتیبانی عملکرد را با مدیریت دانش ترکیب می کند

۱-۲. مدل مهارت محور

یادگیری ترکیبی که مبتنی بر مهارت است، تعامل با یک تسهیل کننده را از طریق ایمیل، انجمن های گفتگو، و جلسات حضوری با یادگیری خودسرانه، مانند دوره ها و کتاب های مبتنی بر وب. این نوع از رویکرد مشابه یک واکنش شیمیایی است که در آن تعامل با مربی یا تسهیل کننده به عنوان یک واکنش عمل می کند. کاتالیزور برای رسیدن به واکنش مورد نظر - یادگیری. بر اساس یک نظرسنجی در سال ۲۰۰۰ توسط مرکز ماسیه، ۸۸ درصد از فراگیران و ۹۱ درصد از مدیران توصیه می کنیم که مربی یا تسهیل کننده بخشی فعال در برنامه آموزشی آنلاین باشد. پاسخ دهندگان نظرسنجی به نظارت مربی بر پیشرفت و تماس با یادگیرنده، ارزیابی پروژه آنلاین اهمیت زیادی داده است کار کنید، یک جامعه آنلاین برای شرکت کنندگان دوره ایجاد و تسهیل کنید و از طریق ایمیل یا در دسترس باشید بحث رشته ای برای پاسخ به سوالات محتوایی واضح است که ترکیب یادگیری خودگام با حمایت تسهیل کننده، یادگیرنده را از احساس انزوا دور می کند، که به تکمیل موفقیت آمیز آن کمک می کند ماژول های خود گام در واقع، این رویکرد زمانی بهترین کار را دارد که افراد در حال یادگیری محتوا در سطوح دانش یا کاربرد هستند. تکنیک هایی برای ترکیب یادگیری ترکیبی مهارت محور عبارتند از:

- ایجاد یک برنامه یادگیری گروهی با برنامه ریزی دقیق
- با استفاده از مرور کلی و پایانی توسط مربی
- با استفاده از آزمایشگاه های یادگیری همزمان
- ارائه پشتیبانی از زبان آموزان از طریق ایمیل

۲-۲. مدل رفتار محور

این رویکرد یادگیری سنتی مبتنی بر کلاس درس را با رویدادهای یادگیری مشارکتی آنلاین ترکیب می کند. در زمان ماهیت محتوا و همچنین نتیجه مطلوب (توسعه نگرش ها و رفتارها) ضروری است گنجاندن یادگیری مشارکتی که از طریق جلسات حضوری یا فناوری فعال می شود رویدادهای مشترک توسعه دهندگان باید از این رویکرد برای آموزش محتوایی استفاده کنند که دانش آموزان را ملزم به امتحان کردن آن کند رفتارهای جدید در محیطی بدون ریسک به عنوان مثال، دوره های مهارت نرم که نیاز به ایفای نقش دارند ارزیابی عملکرد یا مذاکره با مشتری باید از رویکرد رفتار محور استفاده کند. فعالیت ها که توسعه دهندگان باید در تجربه کلی یادگیری گنجاندن شوند، شامل انجمن های گفتگو، وبینارها، پروژه های گروهی و بحث های آنلاین که از ماژول های چت استفاده می کنند.

۳-۲. مدل شایستگی محور

موفقیت کارکنان دانش به سرعت تصمیم گیری کارکنان در محل کار بستگی دارد. در حالی که بخشی از فرآیند تصمیم گیری توسط حقایق مشترک و اصول کاری هدایت می شود، مردم نیز نیاز به دانش ضمنی دارد که اغلب توسط کارشناسان حفظ می شود. یادگیری که انتقال دانش ضمنی را تسهیل می کند نیازمند یک رویکرد شایستگی محور است. زیرا افراد با مشاهده و تعامل دانش ضمنی را جذب می کنند با وجود متخصصان در این کار، فعالیت ها ممکن است شامل ترکیبی از ابزارهای پشتیبانی عملکرد آنلاین با مشاوره زنده باشد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۳. تدریس

مجموعه ادبیات در مورد یادگیری ترکیبی ثابت می کند که هیچ وحدتی در تعریف یادگیری ترکیبی وجود ندارد. در اسکال (۲۰۰۲) یادگیری ترکیبی را ترکیبی از روش های آموزشی تعریف کرد. در مقابل، دلیالی اوغلو و ییلدیریم (۲۰۰۷) ادعا کردند که ترکیب سیستماتیک و استراتژیک ابزارهای فناوری اطلاعات و ارتباطات در دروس دانشگاهی، راه جدیدی را برای نزدیک شدن به اهداف آموزشی معرفی می کند. به این روش آموزشی نام های زیادی داده شده است: یادگیری ترکیبی، یادگیری واسطه ای، آموزش ترکیبی، آموزش به کمک وب یا آموزش بهبود یافته وب. دلیالی اوغلو و ییلدیریم (۲۰۰۷) و گلپهار و مادران (۲۰۰۹) معتقد بودند که یادگیری ترکیبی همان آموزش ترکیبی است که پتانسیل های آموزش مبتنی بر وب را با تکنیک های کلاس درس ترکیب می کند. به همین ترتیب، گاریسون و کانوکا (۲۰۰۴) از طریق مطالعه خود بر روی پتانسیل تحول آفرین یادگیری ترکیبی دریافتند که محیط های یادگیری ترکیبی ارزش های کلاس های سنتی را که اثربخشی تجارب یادگیری معنادار را بهبود می بخشد، در جنبه محافظه کارانه تر، بونک (۲۰۰۴)، سه تعریف رایج از یادگیری ترکیبی را ذکر کرد:

۱. ترکیبی از روش های آموزشی (یا رسانه های تحویل)

۲. ترکیبی از روش های آموزشی

۳. ترکیبی از آموزش آنلاین و حضوری

اما تعریف سوم بیشتر مورد قبول علما است. به عنوان مثال، پیسیانو (۲۰۰۶)، اعلام کرد که دو عنصر مهم در تعریف یادگیری ترکیبی وجود دارد و آن ها دستورالعمل های آنلاین و رو در رو هستند. علاوه بر این، روای و جردن (۲۰۰۴) ادعا کردند که یادگیری ترکیبی از یادگیری آنلاین و کلاس درس است که شامل برخی از امکانات دوره های آنلاین با حضور ارتباط چهره به چهره است. سایر محققان بر این باور بودند که سیستم هایی که یادگیری ترکیبی نامیده می شوند، آموزش چهره به چهره را با آموزش رایانه ای ادغام می کنند (گراهام، ۲۰۰۶؛ استابز، مارتین و اندلار، ۲۰۰۶؛ آکویونلو و سویلو، ۲۰۰۶). این مطالعه تعریف کالین و مونن (۲۰۰۱) از یادگیری ترکیبی را به کار می گیرد، یعنی «ترکیبی از یادگیری سنتی و حضوری و آنلاین به طوری که آموزش هم در کلاس درس و هم به صورت آنلاین اتفاق می افتد، و در جایی که مؤلفه آنلاین به توسعه طبیعی کلاس درس سنتی تبدیل می شود. یادگیری» (کاینز و مونن ۲۰۰۱ به نقل از روای و جردن ۲۰۰۴).

۴. مزایای یادگیری ترکیبی

به موازات رشد روزافزون استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در محیط آموزشی، رویکرد یادگیری ترکیبی می تواند ابزاری برای تکمیل تجربیات چهره به چهره باشد (گینز و الیس، ۲۰۰۹). علاوه بر این، آموزش ترکیبی یک محیط یادگیری فعال با انعطاف پذیری در استفاده از منابع برای دانشجویان ارائه می دهد و زمان بیشتری را برای اعضای هیئت علمی فراهم می کند تا در گروه های کوچک یا حتی به صورت فردی با فراگیران سپری کنند (اوه و پارک، ۲۰۰۹). علاوه بر این، یادگیری ترکیبی پتانسیل تغییر تجربیات و نتایج دانش آموزان را از طریق یادگیری دارد (دیویس و پر، ۲۰۰۷).

حمید، بدیعی و کالن (۲۰۰۸) در مطالعه خود کارایی آموزش الکترونیکی را در ترکیب با یادگیری سنتی در نظر گرفتند. آنها به این نتیجه رسیدند که رویکرد یادگیری ترکیبی انعطاف پذیرترین روش را برای یادگیری الکترونیکی فراهم می کند. یکی دیگر از مزایای محیط های یادگیری ترکیبی، پتانسیل آن برای ارائه منابع بسیاری برای فراگیران است. عزیزان (۲۰۱۰) به این نتیجه رسید که استفاده از فناوری در کلاس های فیزیکی منابع اضافی را برای دانش آموزان فراهم می کند و انتظار می

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

رود این امر باعث افزایش اعتماد به نفس و شایستگی فراگیران و همچنین بهبود کیفیت یادگیری شود. چن و جونز (۲۰۰۷) مزایای دیگری از یادگیری ترکیبی مانند درک عمیق موضوعات با استفاده از منابع مبتنی بر وب و همچنین مشارکت فعال دانش آموزان در کلاس را بیان کردند. علاوه بر این، تعامل یادگیری آنلاین یک محیط تعاملی برای ارتباط بین معلمان و دانش آموزان در کلاس فراهم می کند و ممکن است فعالیت های مشارکتی را حتی فراتر از کلاس های درس تسهیل کند (یئون، ۲۰۱۰).

بحث بالا مزیت اصلی استفاده از دستورالعمل ترکیبی را مشخص کرده است.

برای غلبه بر کاستی های آموزش آنلاین و بهره برداری از فرآیندهای آموزشی مختلف و استراتژی های ارائه به منظور افزایش رضایت فراگیران و همچنین افزایش نتایج یادگیری.

۵. یادگیری ترکیبی در حال استفاده

هرینگتون (۲۰۱۰) ترکیب کلاس های سنتی با کلاس های آنلاین را به عنوان "کلاس درس ترکیبی" ابداع کرد و تاکید کرد که مربیان به طور فزاینده ای در کلاس های ترکیبی شرکت می کنند زیرا از مزایای آن آگاه شده اند. علاوه بر این، او تاکید کرد که اکثر دانشجویان EFL/ESL در کلاس های ترکیبی نیز ثبت نام می کنند.

اوستا و اوزدمیر (۲۰۰۷) نظرات دانش آموزان را در مورد محیط یادگیری ترکیبی مطالعه کردند و یافته های آنها ثابت کرد که دانش آموزان به طور کلی نظرات مثبتی در مورد محیط یادگیری ترکیبی دارند. همچنین نتایج پژوهش نشان داد که در این نوع محیط، تعامل بالایی بین دانش آموز و مربی وجود دارد. این نتیجه از یافته های آکاپونلو و سویلو (۲۰۰۷) پشتیبانی می کند که بیانگر تقاضاهای بالایی برای تعامل چهره به چهره در یادگیری آنلاین است.

به گفته اوستون و همکاران (۲۰۰۶)، همانطور که در بداوی (۲۰۰۹) ذکر شد سه دلیل برای حمایت از یادگیری ترکیبی وجود دارد: برآوردن نیازهای یادگیرنده و ایجاد انگیزه در مهارت های تفکر انتقادی. انعطاف پذیری یادگیری ترکیبی از آنجایی که یادگیری به صورت آنلاین و حضوری رخ می دهد و مقرون به صرفه بودن آن است.

زیوبان، هارتمن و موسکال (۲۰۰۴) در یک مطالعه سه ساله بین روش های آموزش حضوری، کاملاً آنلاین و ترکیبی دریافتند که آموزش ترکیبی همیشه نسبت به دو روش دیگر نرخ موفقیت بهتری را به همراه دارد. داوولینگ، گادفری و گیلز، (۲۰۰۳)، همانطور که در ویگنار و همکاران، ۲۰۰۵ ذکر شده است) ارتباط بین نتیجه دانش آموزان و تحویل ترکیبی را بررسی کردند. نتایج مطالعه آنها حاکی از رابطه مثبت بین نمرات نهایی دانش آموزان و بهبود نتایج یادگیری بود. علاوه بر این، گومز و دوارت (۲۰۱۱) یک برنامه تحصیلات تکمیلی ترکیبی را در دانشگاهی در کلمبیا مطالعه کردند و به این نتیجه رسیدند که دانشجویان نظر بسیار مثبتی در مورد موضوعات و مدل آموزشی در برنامه داشتند. به طور مشابه، تسلیوس، داسکالاکیس و پاپادوپولو (۲۰۱۱) دیدگاه های دانش آموزان یونانی را نسبت به یادگیری ترکیبی بررسی کردند. یافته های به دست آمده نشان داد که هم سودمندی درک شده و هم سادگی استفاده تأثیر مثبتی بر نگرش به استفاده از یادگیری ترکیبی در دانشگاه دارد. با توجه به استفاده از ابزارهای ارتباط دیجیتال، زاکیا، مصطفی و ابوبکار (۲۰۰۶) ادعا کردند که تعامل بین دانشجویان و اساتید و همچنین بحث علمی در کنفرانس ویدئویی همزمان یا ناهمزمان امتیازی است که توسط برنامه یادگیری ترکیبی ارائه می شود.

۶. احساس اجتماع در یادگیری ترکیبی

معلمان و دانش آموزان به طور مجازی از طریق آموزش الکترونیکی ارتباط برقرار می کنند و این ویژگی غالب چنین فرآیند یادگیری است، متفاوت از کلاس های سنتی که در آن مربیان و فراگیران در تعامل رو در رو شرکت می کنند (طیبینیک، ۲۰۰۹). به طور کلی، تمام اصطلاحاتی که آموزش از راه دور از طریق فناوری رایانه را توصیف می کنند، دارای اهمیت منحصر

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

به فردی هستند که یادگیری در حالی صورت می‌گیرد که معلم و یادگیرنده از هم جدا هستند. فرض بر این است که مشارکت در آموزش الکترونیکی و کلاس‌های مجازی مانع از تعامل یادگیری الکترونیکی با جامعه می‌شود. با افزودن تعامل انسانی به یادگیری آنلاین، مربیان نیاز انسان به اجتماعی شدن را در نظر گرفته‌اند که به نوبه خود به فرآیند یادگیری کمک می‌کند (ستی، ۲۰۰۸).

این احساس تعلق به یک جامعه که فقدان آن در یادگیری آنلاین ممکن است بهبود عواطف و احساسات مشترک بین یادگیرندگان و مربیان را مختل کند. مک میلان و چاویس (۱۹۸۶، ص ۹) تعریف زیر را از احساس اجتماع ارائه کردند: «احساس تعلق اعضا، احساس اینکه اعضا برای یکدیگر و گروه اهمیت دارند، و ایمان مشترکی که اعضا دارند. نیازها از طریق تعهد آنها به با هم بودن برآورده خواهد شد.

روای و جردن (۲۰۰۴) یک طرح علی-مقایسه‌ای را برای بررسی رابطه حس اجتماع بین کلاس‌های کاملاً آنلاین، سنتی و محیط‌های آموزش عالی ترکیبی مطالعه کردند. آنها دریافتند که دوره‌های ترکیبی نسبت به دوره‌های سنتی یا کاملاً آنلاین، حس اجتماعی قوی‌تری در بین فراگیران ایجاد می‌کند. بدیهی است، محیط یادگیری آنلاین یا مبتنی بر وب، اثربخشی و انعطاف‌پذیری را ارائه می‌دهد که نمی‌توان آن را در محیط کلاس تضمین کرد، در حالی که کلاس‌های حضوری، ارتباطات اجتماعی مورد نیاز دانش‌آموزان را برای یادگیری فراهم می‌کنند. بنابراین، ادغام این دو محیط در قالب ترکیبی، مزایای هر دو پلتفرم یادگیری را حفظ می‌کند (آکویونلو و سویلو، ۲۰۰۶). از این رو، می‌توان نتیجه گرفت که یکی از مزایای اصلی یادگیری ترکیبی، ایجاد حس اجتماعی در بین فراگیران است (گاریسون و کانوکا، ۲۰۰۴).

۷. صرفاً آموزش آنلاین یا ترکیبی؟

طرفداران آموزش انحصاری آموزش الکترونیکی مانند لو و چپو (۲۰۱۰) به برخی از مزایای چنین محیط‌های آموزشی مانند ارتباط فوری، پردازش یادگیری بر اساس هر سرعت فردی، استفاده از تسهیل‌کننده‌های فناوری وب (ایمیل، چت، ویدئو کنفرانس) و غیره معتقدند. با این حال، از طریق حالت آنلاین نشان داد که احساس انزوا واقعی است و این عنصر منفی از طریق یادگیری ترکیبی حذف می‌شود. محیط آموزشی ترکیبی دانش‌آموزان را تشویق می‌کند تا با اشتیاق بیشتری در کلاس‌های آنلاین شرکت کنند زیرا فرصت ملاقات و بحث مجازی با هم‌کلاسی‌های خود را دارند.

پرا (۲۰۱۰) به این نتیجه رسید که در مقایسه با محیط یادگیری مجازی، یادگیری ترکیبی تجربه یادگیری موفق‌تری را ارائه می‌دهد زیرا شامل برخی از جنبه‌های کلاس‌های سنتی است. علاوه بر این، یادگیری مجازی صرفاً هم‌چنان مشکلات زیادی در حوزه آموزش دارد. بر اساس حمید، بدیعی و کالن (۲۰۰۸)، دوره‌های آموزش الکترونیکی انحصاری برای مربیان تقاضای بیشتری دارد و از معلم تعهد زمانی بیشتری انتظار می‌رود. فقدان تعامل، طبق گفته تینتو (۱۹۷۵) همانطور که در روای و جوردن (۲۰۰۴) نقل شده است) باعث ناامیدی و احساس انزوا می‌شود که دانش‌آموزان را ترک تحصیل می‌کند. تینتو (۱۹۷۵) همانطور که در روای و جردن (۲۰۰۴) ذکر شده است) همچنین استدلال کرد که ترک تحصیل به دلیل تعامل ناکافی دانشجویان آموزش عالی با همسالان و مربیان است. بنابراین آموزش آنلاین صرفاً توسط بسیاری از محققین تکذیب شده و محیط تلفیقی به دلیل مزایای قابل درک آن برای مؤسسات آموزشی پیشنهاد شده است. لیم، موریس و کوپریتز (۲۰۰۶) به این نتیجه رسیدند که دستورالعمل‌ها در یک محیط یادگیری ترکیبی به نظر شفاف‌تر از استفاده از فرمت تحویل آنلاین است.

دلیالی اوغلو و ییلدیریم (۲۰۰۷) ادعا کردند که برای آموزش صرفاً آنلاین مشکلات زیادی مانند سخت افزار، نرم افزار، زمان، پول و همچنین مشکلات آموزشی محدود وجود دارد. این منجر به ایده جدیدی از ترکیب مزایای دوره‌های حضوری با مزایای دوره‌های آنلاین شده است که به یادگیری ترکیبی معروف است. آنها معتقد بودند که مربیان می‌توانند دوره‌های خود را با

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

تمرینات آنلاین، بازخورد آنلاین فوری و ایجاد محیط های یادگیری با ارزش تر از طریق هایپر مدیا و چند رسانه ای پشتیبانی کنند.

۸. تعامل چهره به چهره همچنان مهم است

تعامل چهره به چهره با بسیاری از حالات چهره، زبان بدن، لحن صدا و تماس چشمی ارتباط برقرار می کند. بر اساس لوئیس (۲۰۰۶)، همانطور که در کتی، ۲۰۰۶ ذکر شد، حالات چهره، زبان بدن و لحن صدا ذاتی هستند. در این راستا، مغز به این کانال های مهم تری از اطلاعات نیاز دارد و انتظار دارد. اگر اینها در دسترس نباشند، مغز از برقراری ارتباط رنج می برد و احتمال زیادی وجود دارد که تفسیر نادرستی صورت گیرد. لوئیس (۲۰۰۶) همچنین ادعا کرد که اگر فکر می کنیم می توانیم کسی را بشناسیم و این تجربه را از طریق متن در آغوش بگیریم، خود را فریب می دهیم. اطلاعات بصری و احساسات ظریف مانند چشمک و لبخند برای برقراری ارتباط از راه دور بسیار مهم هستند و اینها در یادگیری آنلاین وجود ندارند. وی افزود: عوامل زیادی بر ارتباطات انسانی تأثیر می گذارد که نمی توان آنها را از طریق ارتباطات الکترونیکی توضیح داد و بیش از آنچه تصور می کنیم تأثیرگذار هستند.

آکویونلو و سویلو (۲۰۰۶) دیدگاه دانش آموزان را در مورد محیط یادگیری ترکیبی بررسی کردند و کشف کردند که دانش آموزان از شرکت در یک محیط یادگیری ترکیبی لذت می برند که از طریق آن کلاس های حضوری با کلاس های آنلاین تکمیل می شود. علاوه بر این، آنها بر اهمیت ارتباطات و تعامل برای یادگیری موفق در آموزش آنلاین تأکید کردند. روایی (۲۰۰۴) یکی از نظریه پردازان BL در دیدگاهی دیگر تأکید کرد که طراحی دوره های آموزشی ترکیبی رویکردی انعطاف پذیر است. برخی از امکانات دوره های کاملاً آنلاین را بدون ترک تماس حضوری فراهم می کند. می توان نتیجه گرفت که مزایای تعامل چهره به چهره غیرقابل انکار است و وجود آن می تواند کیفیت کلاس های آنلاین و یا سنتی را ارتقا دهد.

۹. تاریخچه یادگیری ترکیبی

الف) دوره قبل از سال ۱۹۸۳، فضای آموزشی مری محور: قبل از اینکه رایانه ها به طور وسیع در دسترس باشند. فضای آموزشی مری محور شیوه اصلی در آموزش بود. این شیوه برای دانشجویان فرصت لازم را فراهم می کرد. که از محیط کار خارج شوند و با حضور در سر کلاسها، ارتباط مستقیمی با مربیان و هم کلاسهای خود داشته باشند. اما این شیوه آموزشی، هزینه های زیادی را به دنبال داشت که این موضوع یکی از عواملی بود که باعث گردید آموزش به دوره جدیدی وارد شود.

ب) سالهای ۱۹۸۴ تا ۱۹۹۳، دوره آموزشی چند رسانه ای: نیازمندیهای تکنولوژیک این دوره آموزشی ویندوز ۳/۱، سی دی رام ها و پاورپوینت بودند. به منظور هرچه جذاب تر و بهتر کردن آموزش، آموزشهای مبتنی بر کامپیوتر رونق گرفت. در این دوره از لوحهای فشرده استفاده می شد که مهمترین ویژگی آنها توانایی آموزش در هر زمان و در هر مکان بود. ارسال لوحهای فشرده همچنین منجر به صرفه جویی خیلی زیادی در هزینه ها می شد. این دوره آموزش، به صنعت آموزش شکل جدیدی بخشید. با وجود تمامی مزایا، لوحهای فشرده فاقد پویایی لازم و تعامل بین افراد هستند که معمولاً در کلاسها رخ می داد. این امر گاهی به کاهش انگیزه در یادگیری برای فراگیران منجر می شد.

ج) سالهای ۱۹۹۴ تا ۱۹۹۹، موج اول آموزش های الکترونیک: همزمان با توسعه و تکمیل وب سایتهای آموزشی، آموزش دهندگان پی بردند که چگونه این فناوری جدید می تواند منجر به توسعه و بهبود آموزش شود. پست الکترونیک، انشعابهای چند گانه وب سایت ها، تکنولوژی زبان نشانه گذاری در سند های جهانی وب (صفحات ابر متن)، قابلیت چند رسانه ای وجود

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

صدا و تصویر متحرک، همگی به تغییر و ایجاد آموزشهای چند گانه منجر شدند. هر چند که کیفیت پایین و هزینه بالای این دوره به ورود به دوره جدیدتری از آموزش منجر گردید.

د) سالهای ۲۰۰۵-۲۰۰۰، موج دوم آموزش های الکترونیکی: خلق و ایجاد پیشرفت های تکنولوژیک چون: «جاوا»، آدرس های پروتکل اینترنتی بکار گیری شبکه دسترسی به برنامه های مخابراتی وسیع و طراحی وب سایت های پیشرفته، انقلابیایی هستند که صنعت آموزش امروز را متحول کرده اند. در زمانی که انتظار می رفت آموزشهای الکترونیک همه روشهای آموزشی گذشته را از بین ببرند شیوه های یادگیری با هم ترکیب شده و آموزشهای ترکیبی را به وجود آوردند. مزیت یادگیری ترکیبی نه تنها افزایش اثربخشی در روشهای آموزشی، بلکه به عنوان وسیله ای برای کاهش هزینه ها است. یادگیری ترکیبی از ترکیب آموزش های الکترونیک با شیوه های قدیمی تر آموزش به وجود آمده است.

۱۰. نتیجه گیری

در یک دوره آموزشی ترکیبی، یعنی ترکیب آموزش حضوری با پلتفرمهای آنلاین، دانش آموزان و معلمان درگیر استفاده از فناوری برای یادگیری فعال می شوند. علاوه بر این، آنها اجازه دارند تجربیات خود را از طریق چنین محیط تجاری به اشتراک بگذارند. علاوه بر این، «یادگیری ترکیبی تعامل سازنده تری را در میان دانش آموزان در محیط آنلاین و همچنین در محتوای درسی فراهم می کند» (زیگلر، پائولوس و وودساید، ۲۰۰۶، همانطور که در بداوی، ۲۰۰۹، ص. ۶ ذکر شد). بنابراین، طراحی یک محیط یادگیری ترکیبی برای رسیدن به یک تعادل یادگیری هماهنگ بین تعامل چهره به چهره و دسترسی آنلاین ضروری است (اسگوترب و گراهام، ۲۰۰۳، همانطور که در بداوی، ۲۰۰۹ نقل شده است). با در نظر گرفتن این دیدگاه، محیط ترکیبی موقعیت دلگرم کننده ای را هم برای کلاس های درس سنتی و هم برای تنظیمات آنلاین فراهم می کند. به عبارت دیگر، طیف وسیعی از روش های ارائه برای دستیابی به اهداف دوره است. به طور خلاصه، مزایای یادگیری ترکیبی نسبت به محیط های یادگیری آنلاین به شرح زیر است:

- افزایش ارتباطات
- تعامل چهره به چهره
- احساس اجتماع
- بهبود عملکرد تحصیلی
- وظایف مشترک
- بازخورد کافی
- مشارکت فعال
- ارائه کمک
- روش سرگرم کننده و عملی آموزش و یادگیری
- و غیره...

بحثهای بالا مزایای بسیاری از یادگیری ترکیبی را نسبت به کلاس های سنتی حضوری و آموزش آنلاین بررسی کرده اند. یکی دیگر از مزیت های یادگیری ترکیبی این است که در این روش امر آموزش نسبت به تدریس رو در رو، بهتر و کارآمدتر شده است، و ثابت شده که روش های مورد استفاده به سطوح بالاتری از موفقیت دانش آموزان منجر می شوند. با ترکیب استفاده از تدریس رو در رو و تدریس مجازی، دانش آموزان می توانند به صورت انفرادی کار کنند و زمان کافی برای آموزگار وجود داشته باشد تا توجه خود را به کسانی معطوف کند که به حمایت شخصی نیاز دارند. موفقیت استفاده از فناوری های تعاملی در بهبود نگرش های دانش آموزان نسبت به تحصیل به اثبات رسیده است. با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در کلاس درس،

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

دانش‌آموزان قادر به برقراری ارتباط بهتر با معلمان، و درک بهتر مطالب از طریق معیارهای ارزیابی آنلاین کمی و کیفی هستند. (تلیوس ۲۰۱۱)

یادگیری ترکیبی (که یادگیری تلفیقی نیز گفته می‌شود) یک روش آموزشی است که تکنولوژی و رسانه‌های دیجیتال را با کلاس‌های درس مدرس محور تلفیق کرده است و این به فراگیران انعطاف‌پذیری بیشتری برای شخصی‌سازی تجربه یادگیری‌شان می‌دهد. فناوری اطلاعات و ارتباطات حوزه‌های آموزشی را فرا گرفته است. یادگیری سرآغاز نیاز به تکامل و بهتر شدن است. بدیهی است که هر چه علم و دانش بشری تکامل و توسعه بیشتری پیدا کند، نیاز به تحول در یادگیری و سازو کارهای آن بیشتر خواهد شد. در سالهای گذشته، آموزش‌های الکترونیک از رونق و توجه شایانی برخوردار بوده است. همزمان با گسترش و توسعه فناوریهای جدید در زمینه آموزش، سبک‌های جدیدی از فعالیتهای آموزشی پا به عرصه وجود نهاده اند که امروزه از آنها به عنوان «یادگیری ترکیبی» نام می‌برند. در سال‌های اخیر واژه «یادگیری الکترونیکی» در نتیجه ادغام فناوری اطلاعات و ارتباطات در حوزه‌های آموزشی پدیدار شده است. پس از به کارگیری این فناوری در آموزش، برخی از دام‌ها شناسایی شده است که منجر به پدیده «آموزش ترکیبی» شده است. با این حال، ترجیح این روش جدید به طور گسترده مورد بحث قرار گرفته است. هدف این مقاله بررسی مزایای یادگیری ترکیبی نسبت به آموزش حضوری از طریق مرور متون مرتبط است. نظرسنجی حاضر نشان داد که یادگیری ترکیبی نسبت به آموزش الکترونیکی محض مطلوب‌تر است و مزایای زیادی مانند ایجاد حس اجتماعی یا تعلق به یادگیرندگان ارائه می‌دهد. این مطالعه نتیجه می‌گیرد که یادگیری ترکیبی می‌تواند به عنوان یک رویکرد کارآمد از آموزش از راه دور از نظر تجربه یادگیری دانش‌آموزان، تعامل دانش‌آموز و دانش‌آموز و همچنین تعامل دانش‌آموز مربی در نظر گرفته شود و احتمالاً به عنوان الگوی آموزشی غالب در آینده ظاهر شود. همچنین مزیت دیگر یادگیری ترکیبی پتانسیل کاهش هزینه‌های موسسه آموزشی می‌باشد. این روش می‌تواند هزینه‌ها را از طریق میزبانی آنلاین مطالب درسی و خواندن آنلاین منابع کاهش دهد. دانش‌آموزان می‌توانند از طریق وسایل الکترونیکی که شخصاً در جلسات به همراه می‌آورند، یا یارانه‌های موجود در کارگاه کامپیوتر مدرسه به مطالب دسترسی داشته باشند که نیاز دانش‌آموزان به کتاب‌های گران‌قیمت را کاهش می‌دهد. در مدارس هوشمند نرم افزارهای یادگیری تلفیقی اغلب ثبت داده‌های خودکار را فراهم می‌کنند، پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را اندازه‌گیری می‌کنند، و این امکان را برای آموزگار فراهم می‌کنند که اطلاعات دقیق و مفصلی را به والدین ارائه دهند. به آزمون‌های آنلاین به طور خودکار نمره داده می‌شود و بازخورد فوری ارائه می‌شود. هر دوی این مزایا زمان تدریس صرف‌شده برای نمره دهی و نوشتن بازخورد را به حداقل می‌رساند. می‌توان نتیجه گرفت که آن دسته از فعالیت‌هایی که در آموزش ترکیبی دخیل هستند، می‌توانند حس تعلق به جامعه را تقویت کنند و ناامیدی ایجاد شده توسط محیط آنلاین صرف را برطرف کنند (پتون ۲۰۱۰).

۱۱. مراجع

- Akkoyunlu, B. & Soylu, M. Y. (2006). "A Study on Students' Views About Blended Learning Environment". Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE, 7 (3).
- Azizan, F.Z. (2010). Blended Learning in Higher Education Institution in Malaysia. Proceedings of Regional Conference on Knowledge Integration in ICT.
- Badawi, M.F. (2009). Using Blended Learning for Enhancing EFL Prospective Teachers' Pedagogical Knowledge and Performance. Conference paper: Learning & Language - The Spirit of the Age.
- Valiathan, P. (2002). Blended learning models. Learning circuits, 3(8), 50-59.
- Delialioğlu, O., & Yildirim, Z. (2007). "Students' Perceptions on Effective Dimensions of Interactive Learning in a Blended Learning Environment". Educational Technology & Society, 10 (2), 133-146.

- Dzakiria, H., Mustafa, C.S., & Abu Bakar, H. (2006). "Moving Forward with Blended Learning (BL) as a Pedagogical Alternative to Traditional Classroom Learning". *Malaysian Online Journal of Instructional Technology (MOJIT)*, 3 (1).
- Dziuban, C., Hartman, J., & Moskal, P. (2004). "Blended learning".
- Gómez, L.A.O. & Duarte, J.M. (2011). "A hybrid approach to university subject learning activities". *British Journal of Educational Technology*, 42(2).
- Graham, C. (2006). "Blended learning systems, definitions, current trends and future directions". *The handbook of blended learning: Global perspectives, local designs*. San Francisco: John Wiley and Sons.
- Gülbahar, Y. & Madran, R.O. (2009). "Communication and Collaboration, Satisfaction, Equity, and Autonomy in Blended Learning Environments: A Case from Turkey". *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 10 (2).
- Hameed, Sh., Badii, A., & Cullen, A.J. (2008). "Effective E-Learning Integration with Traditional Learning in a Blended Learning Environment". *European and Mediterranean Conference on Information Systems*.
- Harrington, A. M. (2010). "Problematizing the Hybrid Classroom for ESL/EFL Students". *TESL-EJ* 14 (3).
- Lim, D. H., & Morris, M. L. (2009). "Learner and Instructional Factors Influencing Learning Outcomes within a Blended Learning Environment". *Educational Technology & Society*, 12 (4), 282–293.
- Lu, H.P. & Chiou, M.J. (2010). "The impact of individual differences on e-learning system satisfaction: A contingency approach". *British Journal of Educational Technology*, 41 (2).
- McMillan, D. W. & Chavis, D. M. (1986). "Sense of Community: A definition and theory". *Journal of Community Psychology*, 14 (1).
- Picciano, A. G. (2006). "Blended Learning Implication for growth and access". *Journal of asynchronous learning networks*, 10 (3).
- Rovai, A. P. (2004). "A constructivist approach to online college learning". *Internet and Higher Education*.
- Rovai, A.P. & Jordan, H.P. (2004). "Blended Learning and Sense of Community: A comparative analysis with traditional and fully online graduate courses". *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 5 (2).
- Sethy, S.S. (2008). "Distance Education in the Age of Globalization: An Overwhelming Desire towards Blended Learning". *Turkish Online Journal of Distance Education*, 9 (3).
- Stubbs, M., Martin, I., & Endlar, L. (2006). "The structuration of blended learning: putting holistic design principles into practice". *British Journal of Educational Technology*, 37 (2).
- Tayebinik, M. (2009). "The Effect of Learning Style and Motivation on EFL Achievement Test in Virtual Learning Environments". MA dissertation, Payame Noor University, Tehran.
- Tselios, N., Daskalakis, S., & Papadopoulou, M. (2011). "Assessing the Acceptance of a Blended Learning University Course". *Educational Technology & Society*, 14 (2), 224–235.
- Usta, E., & Özdemir, S.M. (2007). "An Analysis of Students' Opinions about Blended Learning Environment".
- Vignare, K., Dziuban, C., Moskal, P., Luby, R., Roldan, R.S., & Wood, S. (2005). "Blended Learning Review of Research: An Annotative Bibliography".
- Wang, M. J. (2010). "Online collaboration and offline interaction between students using asynchronous tools in blended learning". *Australasian Journal of Educational Technology*, 26(6), 830-846.
- Yuen, A.H.K. (2010). "Blended learning in Higher Education: An Exploration of Teaching Approaches". *Proceedings of the 18th International Conference on Computers in Education*.